

INNOVATIVE
WORLD

$$\left(\frac{T_1}{T_2}\right)^2 = \left(\frac{a_1}{a_2}\right)^3$$

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2025

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998945668868

<https://innoworld.net>

INNOVATIVE
WORLD

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN
KONFERENSIYASI TO'PLAMI

2-JILD 2-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

AMALIY DARSLARDA MASALA, MASHQLARDAN FOYDALANISH VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING BA'ZI USULLARI

M.M.Abdumannopov

University of economics and pedagogy NOTM assistant o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada amaliy darslarda masala, mashqlardan foydalanish va ularni takomillashtirishning bazi usullari bayon qilingan unda amaliy mashg'ulotlarda masala va mashqlardan foydalanish metodlari, masala yechishni turlicha usullari ko'rib chiqilgan. Masala yechishning 4 hil usuli keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar va iboralar: masala, topshiriqlar, amaliy mashg'ulotlar, metodlar.

Аннотация

В данной статье описаны некоторые методы использования задач и упражнений на практических занятиях и их совершенствование. Рассмотрены способы использования задач и упражнений на практических занятиях, а также различные способы решения задач. Есть 4 разных способа решения проблемы.

Ключевые слова и выражения: проблемы, задачи, практические упражнения, методы.

Annotation

In this article, some methods of using problems and exercises in practical classes and their improvement are described. Methods of using problems and exercises in practical classes, and different ways of solving problems are considered. There are 4 different ways to solve the problem.

Key words and word expressions: problems, assignments, practical exercises, methods.

Yurtimizda ro'y berayotgan ulkan o'zgarishlar barcha sohalarga, shuningdek, oliy ta'lim jarayoniga ham o'z tasirini o'tkazmoqda. Har bir pedagog oldida jismonan sog'lom, aqlan yetuk kadrlarni tarbiyalash vazifasi yotibdi. Buni sidqidildan bajarish har bir pedagogdan yuksak bilim va tajriba kerak bo'ladi. Shu maqsadda bu maqolamizda matematika darslarida masala va mashqlar yechish uslubiyotiga to'xtalib o'tdik.

Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchi-talabalarga individual yondashishning imkoniyati katta. U yoki bu turdagi qiyinchilik kelib chiqsa, o'qituvchining tushuntirishi, ayrim nazariy qoidalarni aniqlashtirishi, yo'l-yo'riq ko'rsatishi orqali tezda yordam berib yuborish mumkin bo'ladi.

Amaliy mashg'ulotlarda masala va mashqlardan foydalanish metodlariga uch xil yondashuv mavjud.

Nisbatan eng ideal varianti bo'lib, amaliy mashg'ulotda nazariy savollarni muhokama qilib bo'lgach, masala, mashq yechib, nazariy bilimni mustahkamlash hisoblanadi. Bunda o'quv rejasi bo'yicha ajratilgan dars soati imkon berishiga qaraladi.

Masala va mashqlardan foydalanishning ikkinchi metodi ulardan nazariy muammoni, qonunlarni o'rganish jarayonida foydalaniladi.

O'quvchi-talabalar tomonidan nazariy savolni o'zlashtirish qiyin kechsa, masalani yechish yordamida oson bo'ladi.

Savolni nazariy jihatdan amaliy darsda muhokama qilib o'tirmay, masala, mashq yechib qo'ya qolish ham mumkin. Buning uchun masala, mashq uyga vazifa sifatida berib o'tirilmaydi. Masala yechish natijasida nazariy savolni chala o'rganiladi, degan xavotirga tushish noo'rin, chunki masala yoki mashqni tahlil qilish jarayonidagi muloqot, aksincha, nazariy qonun-qoidalarni chuqurroq o'rganishga, uni mazmuniga tushunishga yordam beradi.

Masala yechishni turlicha usulda amalga oshirishi mumkin

Birinchi yo'l. Masala, mashq barcha o'quvchi, talabalar tomonidan individual tarzda yechiladi. O'qituvchi masala, mashqni yechish uchun murakkabligi darajasi, tahlil qilish, baho berish, xulosa chiqarishini hisobga olgan holda ma'lum vaqt beradi. O'z vaqtida to'g'ri yechilishi va berilgan topshiriq bo'yicha masalani izohlashiga qarab, ball berishini e'lon qiladi. Kim yechib bo'lsa, qo'lini ko'tarib yechib bo'lganini bildiradi - o'qituvchi uning javobiga qarab, ball qo'yadi.

Ikkinchi yo'li. Masala kichik guruhlariga bo'lib beriladi. Kichik guruh uni mukohama qilib, yechadi va guruhdan bir kishi kichik guruh nomidan javob beradi.

Uchinchi yo'li. Bir o'quvchi-talaba doskaga chiqib, yechadi. Qolganlar o'zi yechishi hamda doskada masalaning yechilishini kuzatib, noto'g'ri bo'lsa, tezda o'z fikrini bildirishi lozimligi uqtiriladi. Agar doskada masala yechayotgan o'quvchi adashsa, uni to'xtatib, boshqa o'quvchini masalani yechish bo'yicha fikrini tinglab, to'g'ri yechishni ko'rsatib berishi taklif etiladi. O'quvchilarning faoliyatiga ko'ra ball beriladi.

To'rtinchi yo'l. Masala, mashq yechishni uyga vazifa qilib berish mumkin. Keyingi amaliy mashg'ulotda uning javobi muhokama qilinib, xulosa chiqariladi.

Dars jarayonida masala-mashqlarni qo'llash uchun ularni mavzular bo'yicha tuzish lozim. Masala tuzishda duch kelinadigan an'anaviy qiyinchiliklar mavjud:

Birinchidan, masalaning shartlarini turlicha izohlashga olib kelishga yo'l qo'yilmaydigan qilib aniq bo'lishiga erishish oson emas. Ayniqsa, mumkin bo'lgan variantlari bir necha xil bo'lib, ularning ichidan nisbatan u yoki bu mezonga ko'ra, eng optimal variantlarni topish sharti qo'yilgan masalalarda ehtiyot bo'lish kerak. Sababi, masalalarning sharti aniq qo'yilmasligi natijasida o'quvchilar masala tuzuvchi ko'zda tutmagan masalalar yechimi, variantlarini taklif qilishi hamda u masala shartiga, umuman olganda, mos kelishi mumkin ekan. U holda o'qituvchi qiyin ahvolda qoladi. Masalani aniq javobini to'g'ri deb topib, o'quvchilarni rag'batlantirish yoki shartni noaniqligidan foydalanib, ko'zda tutilmagan, lekin to'g'ri yechish yo'lini topgan o'quvchiga eng yuqori ball qo'yish lozim. Undan tashqari bir javobning o'zini bir necha usul bilan olish mumkin. O'qituvchi buni ham oldindan aniqlab qo'yishi kerak, ya'ni masalani qaysi yo'l bilan yechgan eng yuqori ball oladi.

Ikkinchidan, fanlarda yechiladigan masalalar matematik hisob-kitoblarni talab qiladi. O'qituvchi masala tuzar ekan, o'quvchini matematika fanlardan bilimini sinash lozimligini yoddan chiqarmasligi kerak. Shuning uchun yaxshi masala u yoki bu tushunchalarning mazmunini chuqur o'rganishga undashi, masalani yechishi uchun zarur darajada fanga doir tushuncha bo'lishi zarurligini taqozo qilish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxo'jayeva N .O'qituvchi mutaxassisligiga tayyorlash texnologiyasi.- T. 2000
2. Alixanov S. Matematika o'qitish metodikasi. – T:O'qituvchi, 1993 y.
3. Algebra – 7, Algebra – 8, Algebra –9, O'quv darsliklari. – T.O'qituvchi-2015 yil.